

Metodické vysvětlivky

Vývoj indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) se od r. 2007 sleduje na nových spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem.

Nové revidované spotřební koše (indexní schémata) byly projednány a schváleny komisí složené ze zástupců statistických orgánů, ministerstev (MPSV ČR, MF ČR, MMR ČR, MPO ČR, MZe ČR, MŠMT ČR), ČNB, Vysoké školy ekonomické, odborových svazů aj.

Ve spotřebních koších byl proveden nový výběr výrobků a služeb - cenových reprezentantů a konstruován nový vahový systém. Členění úhrnných indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) vychází z mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu (COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose) a třídí výrobky a služby do **12 hlavních oddílů**.

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje**- zahrnuje veškeré potraviny včetně nealkoholických nápojů.
- 2. Alkoholické nápoje a tabák** - zahrnuje alkoholické nápoje a tabákové výrobky.
- 3. Odívání a obuv** - zahrnuje veškeré textilní zboží, konfekci, obuv, vč. oprav.
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva** - zahrnuje nájemné, úhrady za užívání družstevních bytů, služby spojené s užíváním bytu, výrobky a služby pro běžnou údržbu bytů, dodávku vody, všechny druhy energií (elektřina, plyn, teplo), tuhá paliva.
- 5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy** - zahrnuje nábytek a bytové vybavení, bytový textil, ložní a stolní prádlo, domácí spotřebiče, prací a úklidové prostředky, nádobí a ostatní potřeby pro domácnost, služby čistíren, prádelen a opravy spotřebičů.
- 6. Zdraví** - zahrnuje farmaceutické a zdravotnické výrobky, stomatologické výrobky, služby očních optiků, služby lékařů, lázeňskou péči.
- 7. Doprava** - zahrnuje osobní dopravní prostředky vč. oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejnou dopravu (železniční, autobusová, místní, letecká), dopravu žáků a studentů.
- 8. Pošty a telekomunikace** - zahrnuje poštovní služby, telefonní přístroje (mobilní telefony) a telefonní služby.
- 9. Rekreační a kultura** - zahrnuje rozhlasové a televizní přijímače vč. oprav, magnetofony, knihy, časopisy, hračky, hudební nástroje, papírenské zboží, sportovní potřeby, kulturní služby, sportovní aktivity, tuzemskou a zahraniční rekreaci.
- 10. Vzdělávání** - zahrnuje všechny stupně vzdělávání vč. výuky jazyků.
- 11. Stravování a ubytování** - zahrnuje jídla a nápoje v restauracích, obědy v závodním stravování, stravování žáků a studentů, ubytování v hotelích, v penzionech, chatách, na internátě a vysokoškolské koleji.
- 12. Ostatní zboží a služby** - zahrnuje služby osobní péče, elektrické spotřebiče pro osobní péči, kosmetické výrobky, klenoty, hodinky, koženou galantérii, pojištění (osob, bytů, domů, automobilů), sociální a finanční služby, správní a administrativní poplatky.

Výběr reprezentantů

Za cenové reprezentanty byly vybrány především výrobky a služby, které se významně podílejí na výdajích obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby.

Počet cenových reprezentantů v novém spotřebním koši pro výpočet indexů spotřebitelských cen je následující:

Skupina zboží a služeb

Počet reprezentantů

Úhrn	729
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	164
2. Alkoholické nápoje a tabák	20
3. Odívání a obuv	71
4. Bydlení, voda, energie, paliva	41
5. Bytové vybavení, zař. domácnosti, opravy	82
6. Zdraví	47
7. Doprava	83
8. Pošty a telekomunikace	3
9. Rekreační a kultura	113
10. Vzdělávání	12
11. Stravování a ubytování	43
12. Ostatní zboží a služby	50

Výběr reprezentantů pro všechny typy indexů je stejný, pouze u jednotlivých sociálních skupin domácností nejsou některé výrobky a služby zastoupeny.

Metoda zjišťování spotřebitelských cen

Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb jsou zjišťovány měsíčně, přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb (cca 10600), pracovníky statistických orgánů ve 38 vybraných okresech v celé ČR a hl.m. Praze.

Ze zjištěných cen je vypočtena za jednotlivé reprezentanty **průměrná cena** za ČR, která vstupuje do výpočtu všech typů indexů spotřebitelských cen kromě indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze. Průměrné ceny reprezentantů vstupující do výpočtu indexů za domácnosti žijící v hl. m. Praze jsou shodné s průměrnými cenami zjištěnými v hl. m. Praze pro výpočet indexů spotřebitelských cen za ČR s výjimkou reprezentantů lázeňská péče, vstupenka na lyžařský vleč, ubytování v hotelích, penzionu, chatě, v internátě a vysokoškolské koleji, stravování ve vysokoškolské menze, poplatek za přijímací řízení na vysokou školu, školné na vyšší odborné škole, školné na soukromé vysoké škole, u kterých jsou do výpočtu přebírány průměrné spotřebitelské ceny za ČR.

Váhový systém

Váhy byly vypočteny za následující skupiny domácností: **domácnosti celkem, domácnosti zaměstnanců, domácnosti důchodců, domácnosti s dětmi v nízkém příjmovém pásmu, domácnosti žijící v hl. m. Praze.**

U všech typů indexů byly váhy stanoveny na základě údajů o výdajích domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 2005, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů. U indexu spotřebitelských cen vychází váhy ze struktury průměrných výdajů všech domácností, u indexů za sociální skupiny ze struktury výdajů příslušné sociální skupiny domácností, u indexů za hl. m. Prahu ze struktury výdajů domácností žijících v hl. m. Praze.

Způsob výpočtu indexů

Výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova:

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} * p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} * 100$$

p_1	cena zboží (služby) ve sledovaném (běžném) období
p_0	cena zboží (služby) v základním období
$p_0 \cdot q_0$	stálá váha - výdaje domácností za zboží (službu) v základním období

Základním obdobím pro výpočet indexů jsou váhy roku 2005 a ceny prosince 2005. Pro potřeby uživatelů jsou ve statistických informacích publikovány indexy kromě toho též k základům stejné období minulého roku=100, předchozí měsíc=100 a průměr roku 2005 = 100, které jsou odvozeně vypočítány ze stálého základu prosinec 2005.

Zajištění návaznosti časových řad publikovaných do konce roku 2006, které nadále zůstávají v platnosti, a revidovaných indexů publikovaných od ledna 2007, se provádí na základě koeficientů (přepočtových můstků) vypočtených z poměru revidovaných a původních indexů za prosinec 2006 k prosinci 2005. Přepočtené časové řady indexů za předchozí roky budou uvedeny v publikaci ČSÚ "Revize 2005", a na internetových stránkách ČSÚ.

Definice sociálních skupin domácností

Domácnosti zaměstnanců – domácnosti, v jejichž čele je osoba v pracovním poměru. K sociální příslušnosti ostatních členů domácnosti se nepřihlíží.

Domácnosti důchodců – pro účely statistiky rodinných účtů jsou definovány jako domácnosti bez ekonomicky aktivních členů, v čele domácnosti je nepracující důchodce a žádný jiný člen není ekonomicky aktivní. Pracovní aktivita může být pouze krátkodobá, přičemž příjmy z pracovní činnosti nesmí u žádného člena domácnosti přesáhnout 12 tis. Kč za rok.

Domácnosti s dětmi v nízkém příjmovém pásmu – pro sledování příjmů a vydání rodin s dětmi a s nízkými příjmy byl v roce 1991 ve statistice rodinných účtů založen zvláštní, tzv. doplňkový soubor. Do souboru jsou vybírány domácnosti s nezaopatřenými dětmi, jejichž čistý měsíční příjem v době náboru není vyšší než 1,3 násobek životního minima. Do čistého příjmu domácnosti se nezapočítávají vybrané úspory, výpůjčky ani přijaté úvěry. Sociální skupina domácností není rozhodující, mohou to být např. i rodiny důchodců, nezaměstnaných, matky s dětmi pobírající rodičovský příspěvek.

Při zpracování se u každé domácnosti skutečně dosažený příjem vypočtený podle výše uvedené definice porovná s hodnotou životního minima, přičemž přípustný příjem může dosahovat nejvýše 1,4 násobek životního minima. Do zpracování jsou zařazeny i domácnosti ze základního zpravodajského souboru, jestliže mají nezaopatřené děti a jejich peněžní příjem vyhovuje této podmínce.

Pro rok 2005 byly podle nařízení vlády č. 664/2004 Sb. platné následující částky životního minima:

Dítě	do 5 let včetně	1 720 Kč	Domácnost:	jednotlivce	1 940 Kč
	6 – 9 let	1 920 Kč		dvě osoby	2 530 Kč
	10 – 14 let	2 270 Kč		3 – 4 osoby	3 140 Kč
	15 let a více	2 490 Kč		5 a více osob	3 520 Kč
Ostatní osoby		2 360 Kč			

Životní minimum se vypočte pro každou domácnost jako součet částek pro její jednotlivé členy a příslušné částky pro domácnost. Děti jsou zařazovány do věkových kategorií podle věku dosaženého v příslušném roce (např. při zpracování za rok 2005 byly děti narozené v roce 1999 považovány za šestileté).